
Når musikken kommer på besøg

– æstetisk-visuelle metoder i forskning om børns møder med skolekoncerter

Henriette Blomgren

Resumé

Artiklen orienterer sig mod æstetisk-visuelle metoder og tilgange i forskning med børn. Konteksten er børns møder med skolekoncerter, hvor professionelle musikere fremfører musik og fremviser instrumenter. Studiet knytter sig til et pilotprojekt og funderer sig i arts-based research med fokus på det æstetiske, performative, post-kvalitative og materielle som omdrejningspunkter for at skabe handlinger, mening og viden. Med deltagende observationer, børneinterviews optaget med videokamera og børns tegninger som konkrete metoder udfolder artiklen børns møder med skolekoncerter som komplekse æstetisk-performative tilblivelsesprocesser. Her viser analyserne, at børnene i mødet med skolekoncerter og gennem tegning fremhæver materielle, musiske og menneskelige fænomener og relationer, og at disse har værdi for børnene. Artiklen viser og argumenterer for, at æstetisk-visuelle metoder og postkvalitative perspektiver bidrager til et syn på forskning, børn og skolekoncerter, som komplekse fænomener og øjeblikke, der bliver til gennem relationelle møder med humane og nonhumane kræfter.

Nøgleord

skolekoncert, arts-based research, instrumenter, børns tegninger, materialitet

Abstract

This article is turning towards aesthetic-visual methods and perspectives in research with children. The context is children's encounters with school concerts (within the Danish compulsory school system) performed by professional musicians and their instruments. The study connects to a pilot-project and has an arts-based approach with attention to aesthetic, performative, post-qualitative, and material ways to create actions, meaning, and knowledge. Analysis of qualitative empirical material such as field notes and interviews with children including their drawings show how encounters with school concert are aesthetic-performative and becoming processes in which (intra)relations with instruments, music, musicians, and children are vital and vibrant.

Keywords

school concert, arts-based research, instruments, children's drawings, materiality

Årg. 10 | nr. 2 | 2025 | 20 sider

DOI: 10.7146/lup.v10i2.149969

© 2025 forfatter(ne), CC BY-NC-ND

Studier i læreruddannelse og -profession

Indledning og kontekst

Flere rapporter, undersøgelser og indlæg peger på, at musik i børns liv både i dagtilbudsregi og folkeskole er svækket (Boysen et al., 2024; Elf et al., 2004; Holgersen & Holt, 2020¹). Levende Musik i Skolen (LMS) er et nationalt kompetencecenter for koncerter og læring, som arbejder for børns møder med musik i danske folkeskoler i form af skolekoncerter, hvor professionelle musikere fremfører musik og fremviser instrumenter. Denne artikel er orienteret mod det at benytte æstetisk-visuelle metoder som en vej til at undersøge og skabe viden om børns møder med musik, musikere og instrumenter i tilknytning til skolekoncerter med professionelle musikere og ensembler i LMS-regi.

Studiet knytter sig til pilotprojektet *Når musikken kommer på besøg*, der udspillede sig i 2023. Her samarbejdede en gruppe af forskere fra professionshøjskolerne VIA og Absalon og Syddansk Universitet (Center for Grundskoleforskning) med en vidensmedarbejder fra LMS blandt andet om at eksperimentere med et forskningsdesign og metoder², der var funderet i eller inddrog det æstetiske. Hensigten med dette var både at forstå mødet med musikken som et æstetisk anliggende, og at æstetisk funderede forskningstilgange og -metoder kan skabe mere indsigt i og nærhed til børns møder med musikken og børns oplevelser med og perspektiver på dette.

Det æstetiske som metode og tilgang i kvalitativt orienteret forskning indlejrer sig i visuelle og/eller kunstbaserede metodologier og tilgange, der inkluderer brug af fx video, tegning, fotografi og kunstværker (Banks & Zeitlyn, 2015; Barbour, 2014; Barone & Eisner, 2012). En paraplybetegnelse for dette felt er *arts-based research*, som rummer mangefacetterede tilgange og processer, men grundlæggende er optaget af "... the expressive qualities of form to convey meaning" (Barone & Eisner, 2012, forord, xii). Heri ligger en forståelse af, at mening tilvejebringes på forskellige måder, og at mennesker kommunikerer forskelligt og ikke kun gennem det verbale og diskursive. Når menneskers udtryk finder vej gennem billedsproglige, visuelle, kropslige og auditive kanaler og værktøjer, åbner det for andre kvaliteter og forståelser end gennem ord og sproglige vendinger (Barone & Eisner, 2012). I forskning supplerer verbalsprog og billedsprog dog ofte hinanden på subtile måder (Blomgren, 2018) – ikke med henblik på at søge og skabe et enkelt korrekt 'svar', men for at bidrage til nuancer og perspektiver på komplekse fænomener og relationer (Barton, 2015)

Ved forskning i det pædagogisk-undervisningsmæssige felt benyttes ofte termen *arts based educational research*. Det er grundlæggende en diffus genre,

der opstod i 1990'erne (Barone, 2006), og som positionerede sig op mod positivistiske og traditionelle sociologiske forskningstraditioner (Barone, 2006; Knudsen, 2025). Efterfølgende har forskellige knopskydninger fundet sted³ – fx som a/r/tography (Irwin, 2013; Irwin & Springgay, 2008), kunstnerisk forskning (Østern, 2017; Sørensen et al., 2025) og kunstpædagogisk forskning (Illeris, 2010; Kusk, 2023). I de senere år har forskning med kunst, æstetik og materialer inddraget postkvalitative/humane perspektiver og tilgange med referencer til blandt andet Karen Barad, Donna Haraway og Jane Bennet (fx Jensen, 2023; Kind, 2018; Pacini-Ketchabaw et al., 2017; Waterhouse, 2021; Østern & Letnes, 2018).

Tom Barone (2006), en af pionererne indenfor arts-based educational research, appellerer til at udvide traditionen. Nærværende artikel følger opfordringen og fortsætter ad det posthumane spor med den ambition at bidrage til fortsat brug og udvikling af kunstbaserede metoder og æstetisk-visuelle tilgange i forskning med børn. Med afsæt i ovenstående skitseringer undersøges følgende forskningsspørgsmål:

Hvordan kan æstetisk-visuelle tilgange og metoder skabe viden om børns møder med skolekoncerter?

Børn møder kunstnere i skolen – forskning og projekter på feltet

Kulturelle oplevelser og børn-møder-kunstnere i skolen bygger i Skandinavien og Norden på en lang tradition og viser sig i forskellige former og typisk gennem nationale satsninger. *Kortlægning over nordisk forskning om kultur og kreativitet i skolen* (Broe, 2013) peger på, at der mangler forskning om børns møder og oplevelser med kunst, kunstnere og kultur i skolen. Selvom kortlægningen ikke er ny, er pointen stadig aktuel, hvilket underbygges i det følgende.

I Norge er især den nationale satsning og besøgsordning 'Den kulturelle Skolesekken' (DKS) gjort til genstand for forskning. DKS tilbyder alle skoleelever hvert år kulturelle oplevelser indenfor en variation af kunstneriske genrer – både i og uden for skolen. En central forsker i dette regi er Jorunn Spord Borgen (fx 2011, 2014). I en DKS-rapport, hvor Borgen er medforfatter, fremhæves børn som central målgruppe og aktør, men peger samtidigt på, at børn ikke er en homogen, men mangfoldig gruppe (Aslaksen et al., 2003). Alligevel har forskningen her og efterfølgende ikke i udpræget grad inddraget børns perspektiver, og hvis det er tilfældet, er det primært gennem interviews, der favoriserer det verbale og ikke det æstetisk-visuelle sprog og/

eller udtryk (Christophersen & Hauge, 2023; Holdhus et al., 2021). Herudover savnes generelt i DKS-forskningen viden om de oplevelser, som eleverne har som publikumsaktører i forbindelse med musikkoncerter.

I Sverige startede *Den Skabende Skola* (DSS) som en statslig satsning for de store klasser og blev i 2013/2014 udvidet til alle skoleelever. I DDS er formålet, at kunst og kultur skal integreres i skolen gennem møder og samarbejder med professionelle kulturaktører og kulturvirksomheder (Tham, 2008). Dette skal ske gennem børnenes skabende virksomhed, fx ved at være medskabere af et musikalsk eventyr.⁴ Det betyder, at DSS ikke i udpræget grad har selve mødet eller oplevelsen i centrum. Dette har til gengæld Alf Gabrielsson med sin forskning i stærke musikoplevelser (Gabrielsson, 2013). Når musikoplevelser karakteriseres som stærke, skyldes det, at de "utgör betydelsesfulla händelser och kan göra att man får en helt annan syn på musik, på sig själv och på tillvaron överhuvudtaget" (Gabrielsson, 2013, xi). Beretningerne involverer voksne personer, der verbalt og skriftligt beretter om oplevelser med musik i enten barndom, ungdom eller voksendom og omhandler både det at spille musik selv eller deltage i kor, men også om at lytte til musik, fx til en koncert. Dog er det sparsomt med indsigt i deltagerens fascination af instrumenter, hvilket viser sig at være betydningsfulde møder i denne artikels analyser.

Gældende for ovennævnte nedslag er, at de favoriserer verbal-sproglige udtryk, når de skal skabe viden om menneskers musikoplevelser. I øvrige få studier af musik i skolen benyttes det æstetisk-visuelle enten i form af det at tegne, *imens* der høres musik i klasserummet (fx Elkoshi, 2002), eller multi-modalt, med tegninger i form af mappings sammen med fotos, bevægelse og selve det at spille på instrumenter selv (Griffin et al., 2017).

Samlet set er der et behov for at inddrage æstetisk-visuelle metoder i forbindelse med at skabe viden om børns oplevelser med og perspektiver i forhold til koncerter i skolen.

Teori- og forståelsesramme

At forske med visuelle og æstetiske metoder udfordrer forskningens typiske indlejring i en verbal-sproglig dominans og terminologi og kalder således på andre former for erkendelse, oplevelse og produktion af viden (Barone & Eisner, 2012; Østern, 2017). Det betyder, at teorier om det æstetiske, performative, postkvalitative, børn og børns tegninger bliver relevante.

Æstetik som erkendelse og vidensgrundlag

Arts-based forskning fremhæver det at erfare æstetisk eller kunstnerisk som centralt. Æstetik kan i den sammenhæng tilgås som den sensitive erfaring og erkendelse (Baumgarten, 1992/1750) båret af fornemmelse, anelse og følsomhed (Jørgensen, 2023; 2014) og som aesthesis, der knytter an til det at sanse (Østern, 2017). Den første er funderet i den tyske oplysningsfilosofi og den anden i den græske etymologi. Fælles for dem er, at de karakteriserer processer, hvor verdener, fænomener og aktiviteter erfares subtilt dvs. ikke-rationelt og bidrager til at skabe mening, betydning og fortolkning. De understøtter, at mennesker forbinder sig til og er sensitivt-sanseligt tilstede i verden og lader sig berøre på et dybere plan (Blomgren, 2019; 2021a; Jørgensen, 2023; Østern, 2017).

I pædagogisk forskning er æstetiske processer ofte transformeret over i en læringsforståelse begrebssat som æstetiske læreprocesser med krav til indtryk, som omsættes til (form)udtryk, og hvor der er fokus på mediering og sanser (Austrius & Sørensen, 2019; Brodersen, 2006; Høhr & Pedersen, 1996; Illeris, 2010). Ifølge Illeris (2009) er denne etablerede tilgang problematisk, idet den adskiller indhold og form og bygger på "essentialistiske subjektivitetsopfattelser", dvs. at selvet ud fra en indre kerne kan "udtrykke sig" (Illeris, 2009, s. 117). Ligeledes kritiserer hun, at formen bliver omdrejningspunktet, og selve sansningen i processen bliver glemt (Illeris, 2023). Hun foreslår derfor æstetikken som at gøre form i og gennem handlinger (og ikke som udslag af en medieret proces eller en evne), hvilket hun fremanalyserer som visuelle iscenesættelser og performative handlinger – dvs. som form i handling: "... form er det, der er, og som kan bruges til at reflektere med... form, der aktiveres, iscenesættes, kropsliggøres, kopieres, eksperimenteres med, transformeres, dokumenteres" (Illeris, 2009, s. 127).

I visuelle og performative iscenesættelser tænkes subjektet performativt konstrueret som kropslige handlinger (Illeris, 2009). Det æstetiske handler altså om at gøre handlingen, og at denne handling er "form" (Illeris, 2009, s. 123). Med dette afsæt, og følgende citat, bliver det at møde og opleve en skolekoncert et performativt anliggende på flere planer:

Musikk er en performativ kunstart, og det å formidle musik er en handling. Å delta i en konsert som publikum er også en handling. Det performative er noe som deles av alle aktører i konsertkonteksten, som bliver et omdreingspunkt for felles, men ulike opplevelser. (Waterhouse, 2016, s. 152)

At deltage i en skolekoncert er altså en æstetisk-performativ proces, hvor børnene erfarer æstetisk uden selv at spille musik, men ved at involvere fornemmelser, tænkning, sansning og krop.

Ikke kun skolekoncerten, men hele forskningsdesignet og tænkningen bag kan funderes i det æstetisk-performative. Det betyder for det første, at kundskab forstås som en skabelsesproces, der opstår i relation til andre aktører (Knudsen, 2025), og for det andet, at aktørerne, humane såvel som nonhumane, bliver performative (dvs. skabende) og sætter handlinger og vibrationer i gang (St. Pierre, 2013; Østern et al. 2023; Øster & Letnes, 2018). Grundlæggende illustrerer det et relationelt-ontologisk forhold, hvor enheder ikke eksisterer på forhånd og i sig selv men opstår og skabes i relationelle møder gennem intra-aktioner (Hultman & Lenz-Taguchi, 2010; Pacini-Ketchabaw et al., 2017; Østern et al., 2023). Intra-aktioner adskiller sig fra interaktioner, hvor intra betyder indenfor, mens inter betyder imellem. Således bliver intra-aktioner knyttet til, når både humane og nonhumane aktører eksisterer *indenfor* mødet og ikke som forudgående separate enheder (Barad, 2007).

Om børn og børns tegninger

Ifølge Karen Murris (2016) har forskning i og om børn og barndom længe haft en tendens til at objektgøre børn og se dem som passive, underlagt andres formning og tiltag. Også i forskning og tegneteori om børns tegninger har børn været objektgjort som led i at formulere det universelle og sande barn og tænke strategier, som både kunne udvikle barnet hen mod at blive voksen og understøtte forskerens ærinde (Schulte, 2021). Ligeledes har udviklingspsykologiske forståelser af barnets tegneudvikling hvilet i en essentialistisk opfattelse af børn (jf. Illeris' kritik), hvor det naturlige barn tegnede naturligt inde-fra-og-ud og herigennem bevægede sig gennem udviklings- og tegnestadier, som stilede mod en stadig stigende visuel realisme (Lowenfeld & Brittain, 1977; Schulte, 2021). Denne tilgang knytter sig til den reformpædagogiske og børnecentrerede tradition, hvor aktiviteter og metoder skulle understøtte børns iboende følelser og æstetiske potentialer (Blomgren, 2019).

I en mere nutidig forståelse lægges vægt på børns tegninger som sprog og kommunikation med blandt andet meningsskabelse (Einarsdottir et al., 2009; Hopperstad, 2002) og børns livsverden, relationer og oplevelser (Blomgren, 2021b; Nielsen, 2013). Heri ligger der dog stadig en forestilling om bar-

nets essens, og at børns tegninger er udtryk for barnets perspektiv forstået i en inde-fra-og-ud-bevægelse (Koch, 2021; Sommer et al., 2010).

Som opposition til dette barnesyn finder jeg Murriss (2016) interessant. Med et posthumant perspektiv fremhæver hun barnet som decentreret, dvs. som allerede eksisterende i verden gennem relationer med andre og andet. Her er subjektivitet ikke en essens, men noget der bliver til som "body-mindmatter", hvilket sker i relationelle sammenhænge (Murriss, 2016, s. 91). I samme forståelse er børn (og voksne) allerede modne, udviklede og komplette og befinder sig i kontinuerlige tilblivelsesprocesser, hvor det materielle er en central kraft og aktør: "Child is an entanglement; constituted by concepts *and* material forces ... and ... (it) opens up possibilities to include a much wider selection of causal factors for understanding what is going on ..." (Murriss, 2016, s. 91).

Dette leder frem til også at forstå børns tegninger anderledes, dvs. som "more-than-human" (Schulte, 2019, s. 94) og som et materielt net af meninger, kvaliteter, og processer, hvor både humane og nonhumane aktører og kræfter spiller ind og bliver medskabere af tegningen og tegnesituationen. Det betyder, at forskeren må medregne hele dette menageri og forstå det som events (Østern et al., 2023) eller "productive moments" (Pacini-ketchabaw et al., 2017, s. 3), der sker "in the making" (Kind, 2018, s. 9), hvor forskellige aktører vibrerer og bidrager til det, der udspiller sig (Bennet, 2010; Pacini-Ketchabaw et al., 2017). I det hele taget må forskeren stille sig åbent an og slippe trangen til at fastholde den humanistiske tradition og tankegang om, at tegningen skal ligne eller være en repræsentation af virkeligheden, og at barnet nødvendigvis skal være en figur, der tydeligt kan identificeres i tegningen (Schulte, 2019).

Metode, forskerposition, empiri og analysestrategi

Empiriskabelsesfasen i pilotprojektet som helhed fandt sted i efteråret 2023 på tre skoler med stor geografisk spredning og i tre klasser. Hver af klasserne befandt sig i henholdsvis indskoling, mellemtrin og udskoling. I klasserne udførte forskerteamet observationer og semistrukturerede interviews med elever og lærere med udgangspunkt i fælles formulerede spørgsmål. I nærværende artikel foretager jeg udvalg af den samlede empiri med henblik på at skabe nye fund ved specifikt at undersøge hændelser, relationer og praksisser, hvor humane og nonhumane kræfter intra-agerer med hinanden (Gunnarsson & Bodén, 2021). Dette betyder samtidigt, at udsigelseskraften

af materialet og analysen ikke går efter at være fyldestgørende eller repræsentativ, men i stedet at tilvejebringe indsigt i nogle få børns møder med skolekoncerter, hvor noget uventet viser sig og skaber affekt (Gunnarsson & Bodén, 2021). Dette falder i tråd med postkvalitative tilgange, som ikke søger at repræsentere virkeligheden eller en underliggende mening gennem klassisk kodning med temaer og mønstre (St. Pierre, 2013).

I arts-based-orienteret forskning er forskeren en integreret del af forskningsprocessen (Knudsen, 2025; Østern, 2017). Jeg er ikke musiker, men har uddannelser indenfor det æstetisk-billedkunstfaglige felt og erfarer og erkender gennem det visuelle, sensitive, fornemmende og kropslige (Blomgren, 2023). Det betyder, at jeg som forskerkrop og med mit sensitive forskerblik handler, tænker og fortolker de stemninger og den materialitet, som børnene og jeg intra-agerer med (Barad, 2003; 2007). Jeg er æstetisk-performativt nærværende både som deltager i klasserummet, til selve koncerten og i interviewsituationerne efterfølgende. Jeg klapper, synger, danser og bevæger mig og er sensitivt-sanseligt rettet mod det, der slumrer og bevæger sig "under tydelighedens grænse" (Baumgarten, 1992/1750, s.17, §17).

Empirien, jeg bringer i spil, er skabt i og sammen med en 1. klasse med 18 elever. Materialet består af sansende og levede observationer med skrevne feltnoter (Waterhouse, 2023) knyttet til selve koncerten og til semistrukturerede børneinterviews (Kampmann et al., 2017; Kvale & Brinkmann, 2015), som fandt sted i et separat lokale umiddelbart efter koncerten. Med levede observationer sætter jeg det flersanselige i spil, dvs. både det visuelle, kropslige og auditive, som tilsammen åbner for undringer og udvidede tanker (Waterhouse, 2023). Mit faglige kendskab til tegnegrej og papirkvaliteter har indflydelse på de materialer, som jeg inddrager i interviews med børn. Børnene får gule A3-ark i kraftigt karton og har Posca-tuscher (flydende maling i tuschpen) i forskellige farver til rådighed.

Herudover videooptager jeg interviewsituationen. Videooptagelser er (sammen med tegning) en visuel tilgang og metode til at skabe empiri (Banks & Zeitlyn, 2015; Pink, 2021; Rose, 2022)⁵. Jeg ser en stor kvalitet i at benytte videokamera (her med en stationær position på stativ), da det på en og samme gang giver indblik i både lyd og verbale ytringer og den ikke-verbale dimension. Muligheden for bagefter at gennemse både det samlede videomateriale og udvalgte videoklip gentagne gange og i cirkulære bevægelser giver mig mulighed for at dvæle ved mikroprocesser, materialitet og børns kropslige udtryk og mimik (Lunde, 2021). I en postkvalitativ optik

bliver videokameraet (i tråd med tegnegrej, papir og legedyr) et apparat, en materiel krop, der indvirker på processen (Barad, 2003, 2007).

I forlængelse af ovenstående, og da jeg er indlejret i betydningen af materialitet og desuden kun har set børnene få gange, beslutter jeg følgende to greb: 1) Børnene bliver inviteret til at medbringe legedyr/legetøj, som kan indgå som samtalepartnere, hvis de ikke føler sig klar til at tale med mig. Jeg åbner derfor interviewsituationen med følgende opfordring: "Hvad vil I fortælle jeres legedyr om koncerten?" 2) Jeg inviterer børnene over til videokameraet og opfordrer dem til at kigge ind i det, og hvor de skiftes til at sidde på en af stolene, og dermed kan ses i kameraets linse. Det optager børnene, og de giver udtryk for, at det er spændende at se hinanden på den måde.

Jeg foretog to interviews med to børn som deltagere ad gangen (dvs. i alt fire børn). I artiklen har jeg valgt at fokusere på tre børn og deres tegninger (en dreng og to piger), da de både verbalt og i tegninger udtrykte en særlig optagethed både af musikerne og materielle aspekter. Det kaldte på at blive undersøgt nærmere – både med henvisning til betydningen af materialitet, men også fordi underfundige og uventede udtryk og samtaler skabte affekt i mig (Gunnarsson & Bodén, 2021). Hver interviewsituation varede ca. 35 minutter.

Analyse inden for det postkvalitative handler om at lytte sensitivt til empirien og dens kompleksitet og at lade den deltage på egne vilkår (Gunnarsson & Bodén, 2021). I forlængelse heraf er jeg inspireret af abduktiv analyse, hvor jeg kontinuerligt pendler mellem praksis, forskning og teori (Knudsen, 2025), og hvor der ikke stræbes efter absolutte konklusioner (Reichert, 2014; Tavory & Timmermans, 2014). Dette kombinerer jeg med inspiration fra diffraktiv analyse, hvor det handler om at åbne sig for og 'samlæse' forskelligt materiale, dvs. observationer og børneinterviews (med verbale og visuelle udtryk). Herfra dvæler jeg ved de overlapninger, som skaber fænomener eller praksisser (Gunnarsson & Bodén, 2021). Jeg interesserer mig i analysen altså for nye indsigter og forståelser af mødet med skolekoncerter som intra-aktioner med humane og nonhumane kræfter, og for krop, affekt, stemning og energi som medproducenter af processer, hændelser eller "øjeblikke" (Sandvik, 2015, s. 51; Pacini-Ketchabaw et al., 2017, s.3).

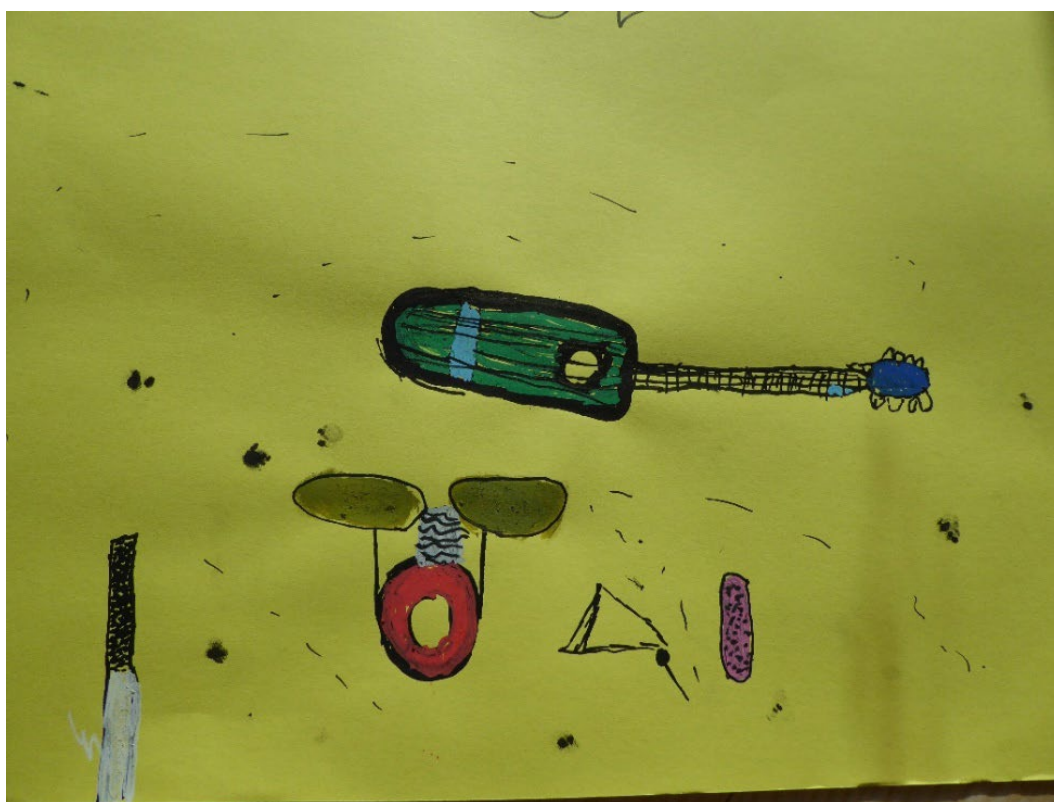
Analyser og fund

Analyserne tager afsæt i de formbevægelser, der opstår i børnenes tegnehandlinger og verbale udtryk. Disse 'samlæser' jeg med observationerne

foretaget i gymnastiksalen, hvor koncerten med Copenhagen Guitar Duo feat. Matias Seibæk (slagtøj) fandt sted. Analyserne falder i tre dele og fremanalyserer børnenes møder med musikken, musikerne og instrumenterne som æstetisk-performative handlinger.

Analyse I: Fornemmelse for form – sorte pletter og vandrende lyde

I interviewet med Klara og Alice (begge 7 år) opstod et særligt affektfyldt øjeblik, da Klara udbryder: "Så, nu har jeg tegnet lyden, der kommer ud i rummet!" Hun kigger med et intenst blik på mig, mens hendes ene arm bevæger sig frem og tilbage, nærmest svævende over tegningen. Jeg havde længe fornemmet hendes optagethed af nogle sorte tuschpletter på hendes hænder og fingre og set, hvordan hun eksperimenterede med at lave flere og aftryk af dem ved at duppe fingrene tilfældigt rundt på papiret. Som det ses på figur 1, optræder ingen mennesker (hverken musikere, børn eller lærere) på tegningen, men kun instrumenter og sorte pletter og streger, som *gør* lyde.

Figur 1: Klaras tegning med musikinstrumenter og lyde.

De sorte pletter udgør et net af lyde, som vandrer, vibrerer og spænder sig ud mellem, langs med og rundt om instrumenterne (Bennet, 2010). Pletterne (lydene) bliver sammen med Klaras handlende hænder agentiale kroppe med vibrerende materielle kræfter, som får indflydelse på hendes eksperimenter med pletter og tegnehandlinger og præger, hvordan tegningens udtryk bliver til (Bennet, 2010; Pacini-Ketchabaw et al. 2017). Det er komplekse intra-agerende kræfter, der kolliderer og skaber momentet med 'tegning af og med koncerten.'

I Klaras eksperimenter med tuschpletter på fingre og papir opstår måske selve idéen om, at det kunne være lyde. Omvendt var denne idé måske ikke opstået, hvis ikke hun havde mødt instrumenterne og erfaret deres former og lyde til koncerten – hun valgte fx selv at tegne instrumenter, hvilket må indikere en vis optagethed af netop disse. Hvor starter og slutter mødet og oplevelsen med skolekoncerten, og hvor gør tegningen? I en postkvalitativ forståelse opstår børn, fænomener og handlinger som 'entanglements', dvs. hvor energier og materielle kroppe (humane såvel som nonhumane) vikler sig sammen og bliver til (Barad, 2007; Murris, 2016). Dette er Klaras leg med pletter er et eksempel på.

Analyse II: At iscenesætte en fest

Koncerten kan i et æstetisk-performativt perspektiv fremanalyses som en iscenesættelse af en fest, hvor kroppe aktiveres (vi synger, knipser, hopper og danser). Med musikken og musikerne rejser vi i tid og sted til fremmede lande, hvor vi transformerer os til blandt andet æbleplukkere og deltagere i et bryllup i ørkenen.

Aske synes at fornemme festens midte, som udgøres af musikerne, og han placerer dem med deres instrumenter centralt på papiret og på en scene (figur 2).

Billedkompositorisk udgør de en trekant og en enhed, som har et særligt samspil med hinanden. Samspillet rækker dog ud over scenekanten og opstår i intra-aktioner med børnene (Barad, 2007). Denne æstetisk-sensitive fornemmelse aktualiserer Aske i tegningen ved at tegne musikerne smilende vendt ud mod børnene og alle børn med smilende ansigter vendt mod scenen. Han markerer sin publikumsposition med en pil, der er optegnet og overtegnet flere gange med den sorte Posca-tusch. Det har betydning, hvor han sidder som opmærksom og deltagende publikumsaktør, for han fortæller samtidigt, at han skal kunne se og være med! Således viser tegningen et møde og relationelt samspil mellem børn, musikere, rum og instrumenter,

Figur 2: Aske tegner genkendelige figurative elementer fra koncerten – og så en dinosaur, der bliver inviteret med til festen.

og at Aske bliver til som publikum gennem forbundne kropslige, fornem-mende og mentale fornemmelser (jf. Murris, 2016).

Med Posca-tuschen, hvor flydende maling strømmer ud i en forholdsvis tynd streg, får han mulighed for at sætte form på sin opmærksomhed for musikernes udseende, tøj og briller.

At Aske oplever koncerten som en fest, viser sig desuden, da jeg spørger til, hvor og hvordan musikken og guitarernes lyde føles i kroppen:

Aske bevæger langsomt hovedet let fra side til side, han ser tænksom ud. Han holder på tuschen med den ene hånd og tager den anden hånd op til panden, bevæger fingrene og siger: "I hovedet! For man kan høre det, for lyden kommer ind i hjernen – som om hjernen holder fest."
(Interview, uddrag fra videofil, november 2023)

Med afsæt i Murris (20016) og Illeris (2009) kan Askes verbale italesættelse sammen med hans bevægelse af fingrene fremanalyseres som en samlet

bodymindmatter-performativ kropsliggørelse af en kompleks oplevelse af mødet med koncertens lyd- og scenebillede. Her er der ikke tale om lyden som en isoleret enhed, der blot virker som et mere eller mindre passivt 'indtryk', men vibrerende kræfter, der bliver til og danser rundt i mødet med Aske. Lyden og musikken viser sig som nonhuman aktør, der virker i samspil med Aske, og som kropsligt sætter handlinger og 'productive moments' i gang (jf. Kind, 2018) og potentielt skaber nye tanker, ideer og udtryk (Pacini-Ketchabaw et al., 2017; Illeris, 2009).

Et lignende tilfælde sker, da Aske pludselig griber sin medbragte dinosaur i plastik:

Han holder dinosaurens hoved vendt mod tegningen og siger så: "Nej, jeg vil tegne dinoen." Han placerer dinosauren tilbage på bordet, og mens han sidder på knæ på stolen, læner sig hen over det meste af papiret med overkroppen for at kunne tegne sin dinosaur i den øvre del af højre side af papiret. (Interview, uddrag fra videofil, november 2023)

Her udvider Aske tegningen og festen med endnu en deltager (se figur 2). Dinosauren bliver således mere end et passivt legeobjekt, som han styrer. Den bliver en vibrerende subjektliggende aktørkrop på lige fod med Askes krop, musiker kroppe og instrument kroppe (Barad, 2003; Pacini-Ketchabaw et al., 2017). Den bliver levende og performativ og går ind og virker tilbage på Aske og tegningen – dvs. den bidrager til, at tegningen udvikler sig i en retning, som han ikke havde tiltænkt i starten, hvor han mest var optaget af musikerne og instrumenterne. Interviewet og tegneprocessen reproducerer eller aktiverer dermed ikke kun det, børnene oplevede ved koncerten, men tager form undervejs (Schulte, 2019).

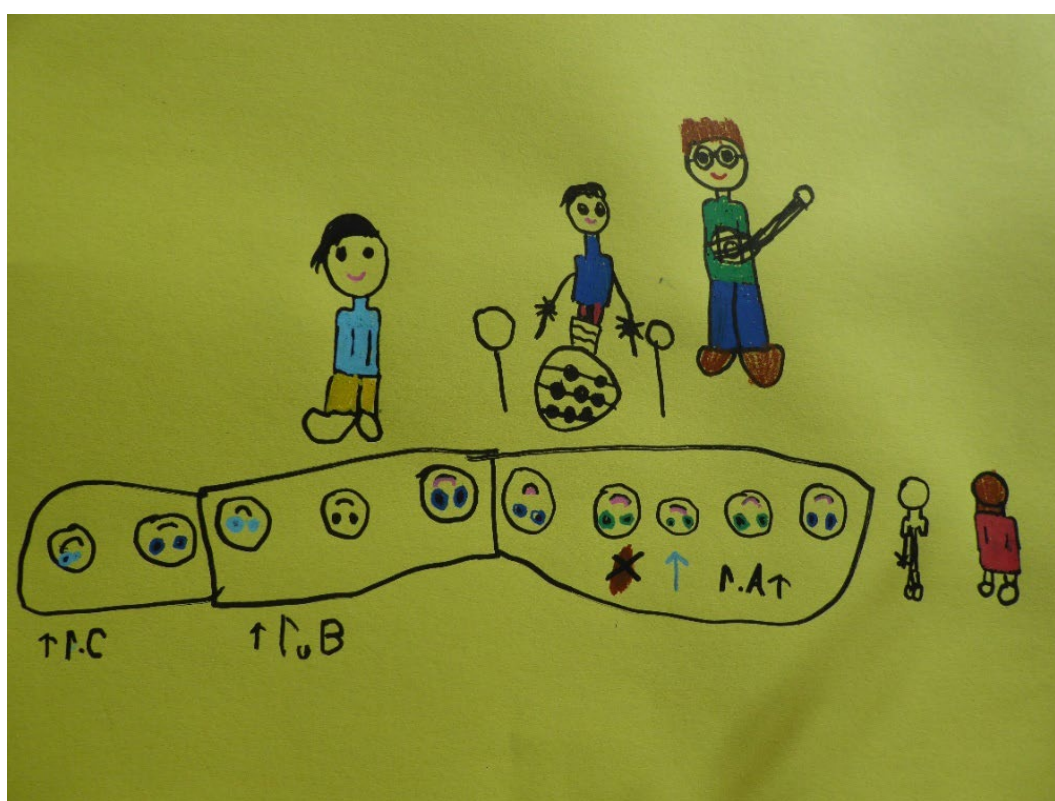
Analyse III: Betydningsfulde (intra)relationer

Musikernes kropslig ageren og samspil, som opstår på scenen og i intra-aktioner mellem musikerne og børnene viser sig blandt andet som følgende:

"Un, dos, tres..." på et tidspunkt går den ene guitarist (ham med skjorten) frem mod børnene, hvor han går ned i knæ og spiller helt tæt på nogle af børnene. Ali kigger intenst på guitaren, der befinder sig lige ud for hans hoved. Han kigger og er tæt på både guitar og guitarist. Guitaristen bevæger sig også hen mod nogle piger og læner sig tæt ned mod

dem, så de kan se og høre guitaren helt tæt på og følge fingrene, der bevæger sig hen over strengene. (Feltnoter, uddrag, november 2024)

Gennem musikernes performative handling, oplever børnene at være tæt på guitarstrengene og guitaristens fingre, som intra-agerer og går i ét og sender vibrationer ud i rummet. Lise tegner omhyggeligt strenge på guitaren (til højre i billedet, se figur 3), og det pædagogiske personale (lærer og pædagog) tegner hun ind som en del af publikum yderst til højre i billedet. Dette indikerer måske en opmærksomhed på og tryghed ved kendte personer, der er til stede ved koncerten (jf. Nielsen, 2013).

Figur 3: Lises tegning af musikerne og publikum.

Lise placerer musikerne på en linje, og hvor hun tydeligvis koncentrerer sig om trommeslageren og guitaristen til højre. Den tredje musiker til venstre i billedet har hun slet ikke tegnet med en guitar. Det kan skyldes tilfældigheder, men hun udtrykker, at det er netop disse to, som hun synes bedst om. Guitaristen fordi han er "ham den højeste – ham med skjorten," siger

hun med et let drømmende smil, og trommeslageren, fordi "han hedder Mathias." Mødet med guitaristen har berørt hende, både fordi hun kan lide hans udseende og tøj, men måske også fordi han havde mest kontakt med børnene og holdt festen kørende ved at fortælle og dirigere børnene, når de skulle synge og danse med. Også trommeslageren bliver betydningsfuld for hende, måske også fordi han spiller på et underligt instrument, der viser sig at være et vaskebræt. Vaskebrættet er på Lises tegning (figur 3) placeret mellem trommen og trommeslageren, som sidder i midten.

Netop mødet med vaskebrættet bliver et produktivt øjeblik (Pacini-Ketchabaw et al., 2017), som virker under koncerten, hvor trommeslageren fortæller og demonstrer, hvad det er, og hvilke lyde det kan fremkalde, mens han kører sine hænder og trommestik hen over det (feltnoter, november 2003). Dette særlige møde aktiverer børnene også i interviewet:

Lise: Det var lidt sjovt (fniser). Først troede jeg, at det var en lille mursten, der var større og lidt blødere. (Hun kigger først på mig og så op mod kameraet med mere opspilede øjne).

Forsker: Fik I fat i, hvad et vaskebræt var, da han forklarede det?

Lise og Aske nikker.

Lise: Ja, et gammeldags hmm...

Forsker: Ja, når man havde beskidt tøj.

Lise (smiler): Og så var der stadig lidt sæberester på... Det lød lidt mærkeligt. (Hun kigger igen kort op på videokameraet – lige ind i linsen). (Interview, uddrag fra videofil, november 2023).

Med henvisning til Illeris (2009) kan musikerens demonstration af vaskebrættet og dets lyde forstås som en visuel iscenesættelse og performativ handling, som "kan bruges til at reflektere med" (Illeris, 2009, s. 127). Mødet bliver betydningsfuldt, måske netop fordi det er ny viden for dem, at en så fremmedartet ting kan blive til et instrument, som der kan spilles på. I interviewet bliver det en kilde til undren og fascination. De funderer og verbaliserer i længere tid over det, mens de tegner vaskebrættet som en firkant med bølger (og placeret ved trommen).

Ud over betydningsfulde (intra)relationer med musikere, instrumenter og pædagogisk personale bliver videokameraet som materiel-agentisk krop en symmetrisk relationel medspiller i interviewrummet (Toft, 2021). Det medvirker til at skabe Lises kropslige handlinger, da hun orienterer sig mod det og går i nonverbal dialog med det flere gange⁶.

Afsluttende refleksjoner og konklusion

Denne artikel satte sig for at undersøge, hvordan æstetisk-visuelle tilgange og metoder kan skabe viden om børns møder med skolekoncerter. Ved at tage afsæt i postkvalitative og æstetisk-performative perspektiver valgte jeg at rette blikket mod det at gøre og forme *i* handlinger, og hvor møder sker i intra-aktioner som produktive øjeblikke. Det betyder, at mange aktører (humane og nonhumane) er medspillere, og at mange komplekse forhold må medregnes og inddrages. Det, jeg anser som det centrale her, er, at form aktiverer, iscenesætter, kropsliggør og transformerer og ægger til eksperimenter, og at det sætter sig igennem på mange planer.

Med disse afsæt og den kompleksitet – hvordan er det så muligt at analysere og konkludere noget vedrørende det at bruge æstetisk-visuelle metoder til at skabe viden om børns møder med skolekoncerter?

Det, der tegner sig i artiklens analyser, er, at koncerten bliver en æstetisk-performativ og vibrerende scene med produktive øjeblikke og intra-aktioner, som opstår i sammenviklede møder med børn, musikere, lyde og instrumenter. Her er altså både humane og nonhumane kroppe og kræfter er i spil på symmetrisk vis, dvs. at alle er medskabere af koncerten. Gennem tegninger og tilhørende verbale italesættelser viser børnene glæde, undren og refleksion over mødet med koncertens materielle, musiske og menneskelige fænomener. Ligeledes fremhæver børnene de relationer, som skabes til musikerne og instrumenterne, og hvor især de mere mærkelige instrumenter fremhæves. Gennem tegningerne viser børnene, at de er sensitivt-sansende rettede mod 'det derude' – dvs. ikke kun tager afsæt i sig selv, men relaterer sig til musikerne og de sociale erfaringer, som skabes og bliver til mellem dem (børn og musikere). Derudover retter børnene sig mod de materielle faktorer som instrumenter, tøj, rum (scene) og ligeledes tegnegrej, papir, legedyr og videokamera. Her viser børnene på kompetent vis, at de allerede er opmærksomt rettet mod verden og måske ikke behøver så meget hjælp til det. Ligeledes viser de gennem tegninger, at de agerer og har høj bevidsthed om at være publikum og aktør i skolekoncerten, men også i interviewsituationer. Her møder de videokameraet som en medspiller, der insisterer på sit nærvær, og hvor dette går ind og får betydning for børnenes ageren og bevidsthed om at blive filmet. Gennem æstetisk-visuelle metoder bliver det altså muligt at gå bag om det sagte og få øje på subtile, fornemmende og nonverbale betydninger for børn.

Tak for samtaler og diskussioner til Dorthe Damgaard/LMS, Mikkel Snorre Wilms Boysen/Professionshøjskolen Absalon, Thomas Thorsen/Professionshøjskolen Absalon og Heidi Philipsen/SDU.

Noter

- 1 <https://skolemonitor.dk/debat/art9944723/Forskningen-viser-det-musik-b%C3%B8r-fylde-mere-i-skolen>
- 2 Igennem ti år har LMS selv foretaget evalueringer (kvantitativt materiale), som blandt andet bygger på lærernes skriftlige udsagn og formuleringer om børnenes oplevelser.
- 3 Se Østern (2017), Østern & Letnes (2018) og Knudsen (2025) for mere omfattende kortlægninger af tilgange inden for det, der under et kan betegnes som 'at forske med kunsten.'
- 4 Fra rapporten Skapende skola läsåret 22/23, s. 9. <https://www.kulturradet.se/globalassets/start/sok-bidrag/vara-bidrag/skapande-skola/dokument-skapande-skola/redovisningar-fran-skol-huvudman-som-beviljades-bidrag-2022.pdf>
- 5 De øvrige interviews, foretaget af de øvrige forskere med børn på henholdsvis mellemtrinnet og i udskoling, blev ikke optaget på video.
- 6 Tilsvarende skete med de øvrige børn, der deltog i interview.

Referencer

- Aslaksen, E., Borgen, J. S., & Kjørholt, A. T. (2003). *Den kulturelle skolesekken – forskning, utvikling og evaluering*. NIFU Skriftserie nr. 21. Norsk institut for studier av forskning og utdanning og Norsk center for barneforskning.
- Austring, B. D., & Sørensen, M. C. (2019). Æstetiske læreprocesser i skolen: Nogle teoretiske udgangspunkter. I K. H. Karlsen & G. B. Bjørnstad (red.), *Skapergledje, engasjement og utforskertrang: Nye perspektiver på estetiske og tverrfaglige undervisningsmetoder som redskap i pedagogisk virksomhet* (s. 259-277). Universitetsforlaget.
- Banks, M., & Zeitlyn, D. (2015). *Visual methods in social science* (2. udg.). SAGE Publications.
- Barbour, R. (2014). *Introducing Qualitative Research: A Students Guide* (2. udg.). SAGE Publications. <https://doi.org/10.4135/9781526485045>
- Barad, K. (2007). *Meeting the universe halfway: quantum physics and the entanglement of matter and meaning*. Duke University Press.
- Barad, K. (2003). Posthuman Performativity: Toward an Understanding of How Matter Comes to Matter. *Signs*, 28(3), 801-831. <http://www.jstor.org/stable/10.1086/345321>.
- Barone, T. (2006). Arts-Based Educational Research Then, Now, and Later. *Studies in Art Education*, 48(1), 4-8. <https://doi.org/10.1080/00393541.2006.11650495>
- Barone, T., & Eisner, E. W. (2012). *Arts Based Research*. SAGE Publications.
- Barton, G. (2015). Arts-based educational research in the early years. *International Research in Early Childhood Education*, 6(1), 62-78.
- Baumgarten, A. G. (1992/1750). Æstetikken (Aesthetica §§ 1-103). I S. Sørensen (red.), *THEMATA 4. Klassisk poetik i moderne tid. Mellem klassicisme og romantik* (s. 7-60). Institut for Oldtids- og Middelalderforskning, Aarhus Universitet.
- Bennet, J. (2010). *Vibrant matter. A political ecology of things*. Duke University Press.
- Blomgren, H. (2018). Plastikhytter, musik og sommerfugle – om samskabende æstetiske processer i børnehaven. *Tidsskrift for nordisk barnehageforskning*, 17(2), 1-19. <https://doi.org/10.7577/nbf.1787>
- Blomgren, H. (2019). *Æstetiske processer i daginstitutionen – aktionsforskningsinspireret projekt hvor pædagoger og kunstnere samarbejder*. Ph.d.-afhandling. Institut for Kulturvidenskaber, Syddansk Universitet.

- Blomgren, H. (2021a). Legelommer i børnehaven. I H. Toft & K. E. Knudsen (red.), *Leg og Litteratur* (s. 151-176). Syddansk Universitetsforlag.
- Blomgren, H. (2021b). "Der sker noget sjovt og spændende, når kunstneren er der!" Børns perspektiver på æstetiske processer. I A. B. Koch (red.), *Hvad synes børnene? Børns perspektiver i hverdagspædagogisk praksis* (s. 189-208). Akademisk Forlag.
- Blomgren, H. (2023). Følg det røde bånd – når vuggestuebørn gør sig æstetiske erfaringer på 'rejsen'. *DRAMA – Nordisk dramapedagogisk tidsskrift*, 60(3), 1-14.
<https://doi.org/10.18261/drama60,3.1>
- Borgen, J. S. (2014). Asymmetri mellom det "kunstneriske" og det "pedagogiske" i Den kulturelle skolesekken. I E. Angelo & S. Kalsnes (red.), *Kunstner eller lærer? Profesjonsdilemmaer i musikk- og kunstpedagogisk utdanning* (s. 138-154). Cappelen Damm Akademisk.
- Borgen, J. S. (2011). The Cultural Rucksack in Norway: does the national model entail a programme for educational change? I J. Sefton-Green, P. Thomson, K. Jones & L. Bresler (red.), *The Routledge International Handbook of Creative Learning* (s. 374-382). Routledge.
- Boysen, M. S. W., Holst, F., Kampp, G., Pallesen, L., Egense, S., Thorsen, T., Uddholm, M., Pio, F., & Westvall, M. (2024, 12. juni). Opråb fra forskere og undervisere: vi er på vej mod en pædagoguddannelse uden musik. *Kristeligt Dagblad*, Debat, Kronik.
- Broe, L. (2013). *Kortlægning af nordisk forskning om kultur og kreativitet i skolen*. Kulturstyrelsen.
https://www.ucviden.dk/ws/portalfiles/portal/142258751/Nordisk_Kortl_gning_final_06062014_2_.pdf
- Brodersen, P. (2006). Æstetiske læreprocesser – faglighed og fordybelse. *Dansk pædagogisk Tidsskrift*, 4.
- Christophersen, C., & Hauge, E. S. (2023). *DKS og Kulturtanken. En utredning bestående av en kartlegging av DKS og en evaluering av Kulturtanken* (Rapport nr. 3). Høgskulen på Vestlandet. Kultur- og likestillingsdepartementet. Oxford Research.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/81089b9fd79c451197aa025ccfc9fa86/dks-og-kulturtanken-rettet-versjon-pr-12-april-2023.pdf>
- Einarsdottir, J., Dockett, S., & Perry, B. (2009). Making meaning: Children's perspectives expressed through drawings. *Early Childhood Development and Care*, 179(2), 217-232.
<https://doi.org/10.1080/03004430802666999>
- Elf, N., Kirkegaard, P. O., & Møller, G. A. (2024 d. 14. juni). Forskningen viser det – musik bør fylde mere i skolen. *Skolemonitor*, debatindlæg.
<https://skolemonitor.dk/debat/art9944723/Forskningen-viser-det-musik-b%C3%B8r-fylde-mere-i-skolen>
- Elkoshi, R. (2002). An Investigation into Children's Responses through Drawing, to Short Musical Fragments and Complete Compositions. *Music Education Research*, 4(2), 199-211.
<https://doi.org/10.1080/1461380022000011911>
- Gabrielsson, A. (2013). *Starka musikupplevelser. Musik är mycket mer än bara musik*. Gidlunds Förlag.
- Griffin, S. M., Rowsell, J., Winters, K.-L., Vietgen, P., McLauchlan, D., & McQueen-Fuentes, G. (2017). A reason to respond: Finding agency through the arts. *International Journal of Education & the Arts*, 18(25). <http://www.ijea.org/v18n25/>
- Gunnarsson, K., & Bøden, L. (2021). *Introduktion til postkvalitativ metodologi*. Stockholm University Press.
- Hohr, H., & Pedersen, K. (1996). *Perspektiver på æstetiske læreprocesser*. Dansklærerforeningen.
- Holgersen, S.-H., & Holst, F. (2020). *Musikfaget i undervisning og uddannelse: status og perspektiv*. Aarhus Universitet, DPU.
https://edu.au.dk/fileadmin/edu/Udgivelser/Rapporter/Rapport_-_Musikfaget_i_undervisning_og_uddannelse_2020.pdf

- Holdhus, K., Romme, J. C., & Espeland, M. (2021). *Skole og Koncert – fra formidling til dialog. Slutrapport fra innovationsprosjekt*. Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett (FLKI), Institutt for kunstfag Høgskulen på Vestlandet. HVL-rapport frå Høgskulen på Vestlandet nr. 1.
- Hopperstad, M. H. (2002). Barnetegning som forskningsobjekt og som praksis i barnehage og grunnskole: Tradisjoner og spenninger. *Barn*, 4, 73-92.
<https://doi.org/10.5324/barn.v20i4.4615>
- Hultman, K., & Lenz Taguchi, H. (2010). Challenging anthropocentric analysis of visual data: a relational materialist methodological approach to educational research. *International Journal of Qualitative Studies in Education*, 23(5), 525-542. <https://doi.org/10.1080/09518398.2010.500628>
- Illeris, H. (2009). Æstetiske læreprosesser som performative handlinger – overvejelser over subjektivitet, identitet og form. *Cursiv*, 4, 115-130.
- Illeris, H. (2010). Kunstpædagogisk teori og praksis i et didaktisk perspektiv. *Nordisk Museologi*, 1, 29-49.
- Illeris, H. (2023). At sanse med kunst og natur. Æstetiske læreprosesser i Antropocæn. *Journal for Research in Arts and Sports Education*, 7(1), 40-55. <https://doi.org/10.23865/jased.v7.3781>
- Irwin, R. L. (2013). Becoming A/r/tography. *Studies in Art Education*, 54(3), 198-215.
<https://doi.org/10.1080/00393541.2013.11518894>
- Irwin, R., & Springgay, S. (2008). A/r/tography as practice-based research. I S. Springgay, R. L. Irwin, C. Leggo & P. Gouzouasis (red.), *Being with A/r/tography*. (s. 162-178). Sense Publishers.
- Jensen, M. (2023). Det dansende rommet – en performativ studie av dramaturgiske strategier. I C. O. Myhre & A.-H. L. Waterhouse (red.), *Metodologiske ut-viklinger. Om kvalitativ og post-kvalitativ forskning i barnehagefeltet* (s.157-176). Fagbokforlaget.
- Jørgensen, D. (2014). *Den skønne tænkning. Veje til erfaringsmetafysik. Religionsfilosofisk udmøntet*. Aarhus Universitetsforlag.
- Jørgensen, D. (2023). Hvad er æstetik? *Tidsskrift for æstetik og pædagogik*, 1(1), 1-13.
<https://tidsskrift.dk/taep/article/view/135845>
- Kampmann, J., Rasmussen, K., & Warming, H. (2017). *Interviews med børn*. Hans Reitzels Forlag.
- Kind, S. (2018). Collective Improvisations: The Emergence of the Early Childhood Studio as an Event-Full Place. I C. M. Schulte & C. M. Thompson (red.), *Communities of Practice: Art, Play, and Aesthetics in Early Childhood* (s. 5-22). Springer.
- Koch, A. B. (2021). Indledning – hvorfor interessere sig for børns perspektiver? I A. B. Koch (red.), *Hvad synes børnene? Børns perspektiver i hverdagspædagogisk praksis* (s. 13-26). Akademisk Forlag.
- Knudsen, K. N. (2025). Arts-Based Research. I S. Brinkmann & L. Tanggaard (red.), *Kvalitative metoder. En grundbog* (4. udg., s. 319-339). Hans Reitzels Forlag.
- Kusk, H. (2023). *Legende relationer mellem kunst, pædagogik og æstetiske processer i dagtilbud*. Ph.d.-afhandling. DPU, Aarhus Universitet.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *InterView. Introduktion til et håndværk* (2. udg.). Hans Reitzels Forlag.
- Lunde, M. E. (2021). Ringer i vann. I Ø. Elle & M. R. Nyhus (red.), *Kunstmøter og estetiske processer med de yngste barna (0-3 år)* (s. 119-133). Fagbokforlaget.
- Lowenfeld, V., & Brittain, W. L. (1977). *Kreativitet og vækst*. Gjellerup.
- Murris, K. (2016). *The Posthuman child: Educational transformation through philosophy with picturebooks* (kap. 4, s. 77-103). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315718002>
- Nielsen, A. M. (2013). Børnetegninger som forskningsmateriale. I K. Rasmussen (red.), *Visuelle tilgange og metoder i tværfaglige pædagogiske studier* (s. 115-146). Roskilde Universitetsforlag.
- Pacini-Ketchabaw, V., Kind, S., & Kocher, L. L. M. (2017). *Encounters with materials in early childhood education*. Routledge.
- Pink, S. (2021). *Doing visual ethnography*. SAGE Publications.
- Rose, G. (2022). *Visual Methodologies. An Introduction to Researching with Visual Materials*. SAGE Publications.

- Reichertz, J. (2014). Induction, deduction, abduction. I U. Flick (red.), *The SAGE handbook of qualitative data analysis* (s. 123-135). SAGE Publications.
- Sandvik, N. (2015). Posthumanistiske perspektiver. Bidrag til barnehageforskningen. I A. M. Otterstad & A. B. Reinertsen (red.), *Metodefestival og øyeblikksrealisme – eksperimenterende kvalitative forskningspassasjer* (s. 45-62). Fagboksforlaget.
- Schulte, C. M. (2019). Wild encounters: A more-than-human approach to children's drawing. *Studies in Art Education*, 60(2), 92-102. <https://doi.org/10.1080/00393541.2019.1600223>
- Schulte, C. M. (2021). Childhood drawing: The making of a deficit aesthetic. *Global Studies of Childhood*, 11(1), 54-68. <https://doi.org/10.1177/2043610621995821>
- Sommer, D., Samulsson, I. P., & Hundeide, K. (2010). *Child perspectives and children's perspectives in theory and practice*. Springer.
- St. Pierre, E. A. (2013). The Appearance of Data. *Cultural Studies – Critical Methodologies*, 13(4), 223-227.
- Sørensen, P. W., Hallgren, E., Hovik, L., & Iversen, T. (2025). Fletværk: At flette sammen – en artikel om bærekraft / bæredygtighet / hållbarhet. *BUKS – Tidsskrift for Børne- & Ungdomskultur*, 41(70), 6. <https://doi.org/10.7146/buks.v41i70.152315>
- Tavory, I., & Timmermans, S. (2014). *Abductive analysis. Theorizing qualitative research*. The University of Chicago Press.
- Tham, A. (2008). *Skapanda Skole. En första uppföljning*. Statens Kulturråd.
- Toft, H. (2021). Connected play as intra-action. Doing Cupsong with YouTube. I M. Alasuutari, M. Mustola & N. Rutanen (red.), *Exploring materiality in childhood. Body, relations and space* (s. 55-72). Routledge.
- Waterhouse, A.-H. L. (2016). Den gode barnehagekonserten. Om kvalitet i musikalske møter mellom barn, musikk og utøver. I H. Jæger & J. K. Torgersen (red.), *Barnekultur* (s. 148-167). Cappelen Damm A/S.
- Waterhouse, A.-H. L. (2023). Fra observasjon mot observa(k)sjon. Om deltakende engasjement og forskertransformering i materielle hendelser. I C. O. Myhre & A.-H. L. Waterhouse (red.), *Metodologiske utviklinger. Om kvalitativ og post-kvalitativ forskning i barnehagefeltet* (s. 73-89). Fagbokforlaget.
- Waterhouse, A.-H. L. (2021). *Materialpoetiske øyeblikk. En a-r-t-ografisk studie av små barns eksperimentelle materialprosesser i barnehagen*. Doktoravhandling, Fakultet for humaniora, idretts- og utdanningsvitenskap. Universitetet i Sørøst-Norge.
- Østern, T. P. (2017). Å forske med kunsten som metodologisk praksis med aesthesis som mandat. *Journal for Research in Arts and Sports Education*, 2, 7-27. <http://dx.doi.org/10.23865/jased.v1.982>
- Østern, T. P., & Letnes, M. A. (2018). Et temanummer som undersøker hva det innebærer å forske med kunsten. *Journal for Research in Arts and Sports Education*, 2, 16-22. <http://dx.doi.org/10.23865/jased.v2.1209>
- Østern, T. P., Jusslin, S., Knudsen, K.N., Maapalo, P., & Bjørkøy, I. (2023). A performative paradigm for post-qualitative inquiry. *Qualitative Research*, 23(2), 272-289. <https://doi.org/10.1177/14687941211027444>

Henriette Blomgren
lektor, ph.d.

VIA University College, Pædagoguddannelsen Aarhus,
Forskningsprogram for Børns Trivsel
HKL@via.dk